

פשר החלומות: האם חלומות הלילה חוזים את העתיד לקרות? מבוסס על לקו"ש כה/204

דני מספר לאימו על חלום שהיה לו: "חלמתי שאבא קנה לי אופניים ואת לקחת אותי לטיול בחו"ל".
 – "אל תאמין לחלומות, דני, בחיים הכול קורה הפוך מהחלומות". - "בסדר אימא, אז שיהיה הפוך:
 את תקני לי אופניים ואבא ייקח אותי לטיול בחו"ל"...

העולם הזה נחלק לשתי קבוצות: אלו שמאמינים בחלומות ואלו שלא טורחים לזכור אותם. הקבוצה הראשונה רואה בחלום גילוי נדיר של נבואה, בעוד הקבוצה השנייה סבורה: "אל תחשוב ביום, לא תחלום בלילה".

ובכן, מה עמדת תורת ישראל בסוגיה? האם חלומות הלילה הם מסר חריג מהשמים או בסך הכול תוצאה של הרכב המאכלים שאכלנו בארוחת הערב והספר האחרון שקראנו לפני השינה?

אנו רוצים לבחון את הדברים, לאור ההתנהלות המאוד תמוהה של יוסף הצדיק: למרות שיוסף ידע שאחיו שונאים אותו במידה עצומה, למרות שהאווירה בבית התדרדרה עד כדי נתק מוחלט בין האחים ו"לא יכלו לדברו לשלום", בכל זאת, כאשר יוסף חולם על ההשתחויה והכניעה של אלומות אחיו לפניו, הוא רץ ומספר להם על כך במופגן.

יתירה מזו: לאחר שיוסף רואה את השנאה המתעצמת בעקבות החלום הראשון, הוא ממשיך ומספר להם את החלום השני, בו השמש, הירח ואחד עשר כוכבים מצטרפים אל חגיגת ההשתחויה אליו.

והתמיהה ברורה: מה הייתה המטרה של יוסף בכך? אחת מהשתיים: אם הוא האמין לחלומות וראה בהם מסר ישיר מהשמים, בשביל מה מספר להם זה? ואם הוא לא מאמין לחלומות ורואה בהם ביטוי של דחפים מודחקים, למה הוא מעלה אותם על השולחן ומעצים את המתח המשפחתי?

הבה נראה את התפתחות השנאה במשפחה בעקבות החלומות, וקושיית האברבנאל במילים קשות:

1. בראשית לד: וישראל אהב את יוסף מכל בניו, כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתונת פסים: **ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום:** ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו **ויספו עוד שנה אתו:** ויחלום עוד חלום אחר ויספר אותו לאחיו... הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי... **ויקנאו בו אחיו.**

אברבנאל שאלה יא: איך יוסף בהיותו חכם ונבון, היה מספר חלומותיו לאחיו, בראותו שהיו שונאים אותו ולא יכלו דברו לשלום? האם לא ידע שיוסיפו עוד שנה אתו בשומעם שישתחוו לא אפיים ארצה?! **ואין סכל כאיש אשר בפיו ובשפתיו יקנה איבים את נפשו, כל שכן את אחיו ובני בריתו!**

מעניין לבחון גם את התנהגות יעקב אבינו בפרשה: מצד אחד, יעקב שומע את החלום השני וממהר לבטל אותו כמו שטות מוחלטת שאינה ראויה להתייחסות. מצד שני, הוא הולך לחדרו וכותב את התאריך שבו אירע החלום.

בראשית שם: ויספר אל אביו ואל אחיו **ויגער בו אביו** ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת? **הבוא נבוא אני ואמך ואחריך להשתחות לך ארצה!?** ... **ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר – בראשית רבה פד,ב:** נטל קולמוס וכתב באיזה יום, באיזה שעה ובאיזו מקום.

האם יעקב ראה בחלום דבר בעל משמעות או שטות מוחלטת כפי שאמר בקול?

לחביבות העניין ראוי להעיר, כי הנושא קשור במיוחד לחג הגאולה, יט בכסלו. הגילוי הראשון על כוחו של יום הסגולה, הופיע לראשונה בחלום הלילה. לפני כשבע מאות שנה, נכתב בצרפת ספר חשוב

בשם "שו"ת מן השמים", על ידי אחד מבעלי התוספות, רבי יעקב ממרוויש. הוא נהג לערוך "שאלת חלום" ולקבל עליה תשובות מן השמים בחלום הלילה.

בכל הספר כולו, מוזכר רק תאריך אחד. המחבר מספר ששאל שאלה מסוימת בליל יט כסלו וענו לו כי היום **יום סגולה**. כמובן, מדובר על גילוי היום הזה כחמש מאות שנה לפני י"ט כסלו תקנ"ט.

שו"ת מן השמים שאלה ו: אחרי ראותי כל אלה, שאלתי ליל ג' י"ט לחודש כסלו ... אנא מלך עליון ... צווה למלאכיך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום, להשיבני על מה שאשאל לפני כבודך תשובה אמיתית ונכונה ... והשיבו: באמת היה דבר ה', והדברים עתיקים והיום יום בשורה.

ובכן, מה כל זה אומר על משמעות ופשר החלומות הקטנים שלנו?

ב. השאלה על התנהגות יוסף כלפי אחיו היא מרתקת, משום שדבר אחד ברור: יוסף לא היה אדם תמים (כביטויי הקשה של האברבנאל) או טיפוס אימפולסיבי שפועל לפי רגשות ואינו שולט בדחפיו.

ראשית, חשוב לזכור כי יוסף הוא האדם היחיד בתנ"ך, חוץ מנוח, שמכונה בתואר צדיק: "על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעליים". לא מקבלים תואר כזה בחינם, ברור שהוא היה איש אציל.

שנית וזה הדבר החשוב לענייננו: התורה מספרת עליו בהמשך סיפור בלתי נתפס, הממחיש בצורה עוצמתית את **האיפוק והשליטה העצמית בהם ניחן**. יוסף מתגלגל למצרים וחווה ניסיון מול גברתו, אשת פוטיפר. יש שם פרט זעיר, שלא בולט לעין בקריאה ראשונה, אך כאשר שמים לב אליו, הוא מרים את הסיפור לגבהים.

קרה המקרה ויוסף ובעלת הבית שהו לבדם בבית. הגברת מנצלת את ההזדמנות ותופשת בבגדו. יוסף ממאן לה – אך על המילה "וימאן", יש טעם מיוחד, שחוזר על עצמו רק ארבע פעמים בתורה: **שלשלת**. הסבר ידוע אומר, כי משמעות ומנגינת הטעם הזה, לסמל **כן ולא**, סערה פנימית, רגשות מעורבים ומלחמת מוח ולב ("דיסוננס קוגניטיבי") שהתנהלה בתוכו של המדובר.

2. בראשית יט, טז: ויתמהמה ויחזיקו האנשים בידו וביד אשתו ... ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר.

כד, יב: ויאמר ה' אלוקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם.

לט, ח: וימאן ויאמר אל אשת אדניו הן אדני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש לו נתן בידי.

ניתוח שלוש הפסוקים¹, מסביר היטב את המשותף ביניהם: לוט נקרע אם לצאת מסדום, שכן היה זה קשה עבורו להתנתק מעיר מגוריו, מהקריירה שלו בסדום ולצעוד עם המלאכים אל הלא נודע.

כשאליעזר עבד אברהם ביקש עזרה אלוקית להצלחת שליחותו, הוא היה קרוע בתוך עצמו. שכן מבואר במדרש כי אליעזר רצה את יצחק כחתן לבת שלו והיה צריך לגלות כוחות עילאיים של "ביטול" כלפי המשלח, כדי להשלים את המשימה כראוי.

במקרה שלנו, מובן יותר מכל המסר של השלשלת: ההתגברות על דברי הפיתוי של הגבירה, תבעה מיוסף כוחות נפש אדירים שאינם מצויים כלל. אחרי הכול, היא הייתה האישה החזקה במצרים והוא היה נער עזוב, 'מהגר בלי ויזה', בלי משפחה ובלי הורים, שתלוי לחלוטין בחסד שלה. אם יאמר לה 'לא', היא תשליך אותו לכלא לכל ימיו. מה גם שיוסף היה שם לבד ואיש ממשפחתו לא היה נחשף לכישלון שלו.

¹ **שלשלת רביעית מופיעה בפרשת צו** (ח, כג): "וישחט" את איל המילואים בחנוכת המשכן. אחד ההסברים הוא, שההקרה הזו הייתה שונה מקרבנות אחרים ומשה התפלא על הדינים (או תהה איך בדיוק לבצע אותם).

אכן הגמרא מציינת, כי יוסף היה כמעט רגע אחד לפני שבירה:

סוטה לו: ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו – אמר רבי יוחנן: מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו, ויבא הביתה לעשות מלאכתו... לעשות צרכיו נכנס... [אלא ש]באותה שעה באה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון [ולכן התעורר ושלט בעצמו].

למרות הפיתוי הגדול, דמות דיוקנו של אביו הופיעה לפניו ברגע האחרון ויוסף מוצא את הכוחות ומשתחרר מהלפיתה שלה. כך שיוסף הוא אדם עם ראש על הכתפיים, שיודע להפעיל עוצמות שליטה על אנושיות ולהימנע מטעויות הרות גורל.

ואם כן, מתעצמת השאלה בה פתחנו: למה בכל זאת נהג בהתרסה עם סיפור החלומות לאחיו? ומה זה אומר על משמעות החלומות בכלל: האם יעקב ויוסף ראו בהן דבר משמעותי או אוסף של דחפים מודחקים שאינם מסמלים דבר?

[להעיר שיוסף עשה עוד דבר קשה כלפי אחיו: הוא הביא את דיבתם רעה אל אביהם". הוא הלשין על השבטים שהם חוטאים בכמה עניינים, כמבואר ברש"י בתחילת הפרשה.

אולם ישנו הבדל מהותי בין הדברים: א. הדברים ההם נאמרו באזני אביו ולא כהתרסה באזני אחיו. ב. אפשר לומר שכוונתו שם הייתה לטובה, כדי להוכיחם ממעשיהם. אכן הרמב"ן מדייק (במדבר לג, יב) שכאן כתוב "ויבא דיבתם רעה" ואילו אצל המרגלים כתוב "ויוציאו דיבת הארץ". אלא שיוסף הביא את האמת כפי שהיא ואילו המרגלים הציגו מצג של שקר ועוררו רעש ומהומה].

ג. הבה נפתח את הנושא עם בחינת עמדת התורה בנושא חלומות. יש בכך סתירה ידועה:

מצד אחד, ישנם מקורות רבים המעידים כי חלום הוא רגע של נבואה. כאשר אלוקים רוצה להעביר מסר חשוב לאדם, הוא עושה זאת באמצעות החלום.

3. איוב לג, טו: בחלום חזיון לילה, בנפל תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב, יגלה אֶזן אנשים.

מצודת דוד: מראה לו בחלום דבר דומה לאשר נגזר עליו, מידה כנגד מידה לדבר שבו חטא ואשם.

החלום הוא מנגנון ייחודי, שבו מתגלה ה' אל האדם ומעביר לו מסר על הצורך בתשובה ותיקון מעשיו. הרעיון הוא, שזמן השינה הוא רגע נדיר בו מתנתקת הנפש מכבלי החומר ולכן היא מסוגלת במיוחד לחוות גילוי שכינה על ידי החלום.

למען האמת, אין צורך להרחיק ולחפש מקורות על חשיבותו של החלום, שכן ספר בראשית הוא רצף של חלומות נבואיים. אבימלך מקבל אזהרה מה' בעת החלום, יעקב מקבל הבטחה בחלום על העתיד הטוב הצפוי לו, חלומות יוסף מנבאים את המהפך הצפוי בחייו, חלומות שר המשקים והאופים מסמלים את תחילת הגאולה של יוסף, ואילו חלומות פרעה מנבאים את הרעב הקרב.

חשיבות החלום מגיעה לשיא עם התחום של "שאלת חלום". מסופר על אנשים גדולים לפני מאות שנים, שהיו יודעים איך לעורר שאלות חשובות בעת השינה ולקבל עליהן תשובות מהשמים. לא מדובר על מקרה אחד או שניים, אלא על מנגנון תקשור קבוע בעת השינה. כך הוזכר לעיל הספר "תשובות מן השמים", שהוא כולו רצף של מאות שאלות ומאות חלומות.

מצד שני ובניגוד גמור לכל זה, הנביאים וחז"ל מציגים תפיסה הפוכה. לפי התפיסה הזו, החלום נובע ממוחו וליבו של האדם. אין החלום נבואה הבאה מלמעלה, אלא הגיגים מתוכו של האדם למטה. כך קבע הנביא זכריה:

זכריה י, ב: וחלומות השווא ידברו.

ברכות נה,ב ורש"י: אין מראים לו לאדם אלא מהרהורי ליבו... דע לך שאדם אינו רואה בחלומו דבר שלא הורגל בו ולא הרהר בו מעולם. כמו שאיש אינו חולם על עץ דקל מזהב או פיל הנכנס בתוך חור זעיר של מחט, שלא חשב על דבר כזה מעולם.

אלפי שנים לפני "פשר החלומות" של פרויד, אמרו חז"ל כי החלום הוא בסך הכול ביטוי של פחדים מודחקים ותשוקות נעלמות, שנאספים ונאגרים במשך היום ובלילה צפים ועולים. הרעיון הוא, שבמהלך זמני הערות, פועלים בנו **מנגנוני היגיון ובקרה** שאינם מאפשרים לנו לחצות את גבול המותר והאסור, ואילו החלום מאפשר לנו **לבטא את מה שהלב חושק והחיים אינם מאפשרים**.²

כדי להוכיח את הדברים, הגמרא מספרת על חכם המשנה, רבי יהושע בן חנניה, שהיה נפגש תדיר עם קיסר רומא, כדי לבקש רחמים על העם היושב בירושלים. פעם אמר לו הקיסר: אומרים על היהודים שהם חכמים, אמור לי על מה אחלום בלילה? אמר החכם היהודי: אתה תחלום שהפרסים, שהם אויביך המושבעים, ייקחו אותך בשבי ויחייבו אותך לרעות חזירים. הרהר הקיסר בדברים המבהילים כל היום – וחלם אותו בלילה.

כך מסוכמים הדברים במשפט חד בספר דניאל ב,כט: "אתה המלך! רעיונותיך על משכביך עלו". ובפשטות: אל תדאג ביום – לא תחלום בלילה. או: אמור לי מה הם חלומותיך ואומר לך מי אתה...³

כיצד, אם כן, מיישבים את הסתירה הגמורה הזו? האם החלומות הם גילוי מהשמים או שאין להם כל משמעות רוחנית והם איתות מתוך הבטן של האדם?

הגמרא מיישבת זאת עם שמונה מילים ברורות:

ברכות נה,ב: רבא מקשה: לגבי משה נאמר: בחלום אדבר בו ואילו הנביא זכריה אמר: וחלומות השווא ידברו? אלא: כאן על ידי מלאך וכאן על ידי שד.

כלומר, חלום יכול לנבוע משני מקורות שונים: הוא יכול להיות בהחלט רגע נדיר של נבואה מהשמים, אך הוא יכול להיות גם מסרים שטותיים מהשדים.

בפשטות, כפי שמוסבר בספרים שונים - וזאת שיטתו הברורה של הרבי, שחוזרת על עצמה בשיטתיות במכתבים רבים: **תלוי מי החולם**. כאשר מדובר על אנשים גדולים, שהמחשבה שלהם במשך היום טהורה ונקייה, סביר להניח כי החלומות הם ביטוי למסרים מהשמים. אך אנשים כערכנו – שאינם זוכים בדרך כלל לגילוי נבואה - אין צריכים לחשוש שזכו לכך במשך הלילה.

וביחס לאבימלך, פרעה ונבוכדנצר, שזכו לגילוי נבואה מהשמים בעת החלום אף שלא היו אנשים קדושים, היה זה רגע חריג שבו רצה הקב"ה להעביר מסר בעל חשיבות עליונה. אך אנשים כערכנו אינם אמורים לחשוש שהקב"ה בחר בהם כנביאי הדור.

וכך נפסק להלכה ברמב"ם **ושולחן ערוך חושן משפט רנה:** דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים.

יתירה מכך: ההלכה קובעת דבר יותר מפתיע: גם אם התאמתו כמה פרטים מתוך חלום, אין צריך להתייחס לשאר פרטי החלום. כיון שחלום הוא מסר מסובך ומעורבב ולכן חלקו יכול להיות נכון וחלקו שטות. לכן מוטב להסיח כליל את הדעת ממנו.

² יש פסיכולוגים בימינו שאומרים ש"חלום" הוא מלשון "חלון" לנפש ולחלקים המודחקים באישיותנו. או חלום מלשון "החלמה", משום שמאפשר הגשמה של משאלות בלתי מודעות.
³ אגב, הרבי (לקו"ש ג'10) הוכיח את הרעיון הזה מחלומות יוסף ופרעה עצמם: החלומות שלהם מבטאים את המקום האישי שבו הם עומדים. החלומות של יוסף מסמלים עלייה והתקדמות, הוא חולם בהתחלה על הארץ ואחר כך מטפס וחולם על השמים, ואילו אצל פרעה הוא להיפך: שני החלומות שלו הם ארציים ויותר מכך: קודם הוא חולם על חי ואחר כך יורד וחולם על צומח.

שו"ע שם: הפקידו מעות אצל ראובן ונפטר מהעולם, אחר כך הופיע בחלום אצל בנו ואמר כי המעות הנמצאים במקום מסוים בבית - שייכים למפקיד. אם מצא הכסף שם – הוא שלו (ואינו מחזיר למפקיד). **מאירת עיניים:** למרות שהחלום צדק לגבי מיקום הכסף, יתכן שלא צדק לגבי בעל הממון.

וכך מסכם הרבי בלשון ברורה: **הרבי מלובאוויטש, כז סיון תשיג (כפר חבד/1635):** אודות החלום שהיה לו, כלך מדרך זו, עליו להפסיק להיות שקוע בחלומות וכפי המבואר בספרים רבים, אצל כאלה שכל פרטי הנהגותיהם מתנהלים בדרך התורה והמצווה, הרי גם חלום – שעליו אין כמעט שליטה – יש בו הוראה. מאידך, אצל אנשים בדורנו, שאצלם ישנם הרבה דברים בטלים ... הרי בוודאי אין זה יותר מאשר חלומות גרידא. ופעמים הדבר נובע מעצת היצר, לנתק את האדם מעניינים תוכניים⁴.

כעת נשוב אל נקודת הפתיחה שלנו: ההתנהגות של יוסף כלפי אחיו. כיון שיוסף היה אדם גדול, הוא מן הסתם התייחס ברצינות לחלומות שלו וראה בהם גילוי מהשמים על העתיד לקרות. ולפי זה, שבה ועולה השאלה שבה פתחנו: **לשם מה הוא סיפר את החלומות לאחיו?**

ד. הבה נפתח עם סיפור חסידי: בעת הנחת אבן הפינה לבית הכנסת של הצמח צדק, הרבי שאל את החסידים, אם רוצים לשמוע חסידות או סיפור? החסידים זיהו הזדמנות ייחודית וביקשו סיפור. הרבי סיפר כי היה יהודי עני, שחכר בית מרחח מגביר בשם רבי יעקב והיה אמור להעביר דמי שכירות. אותו שוכר היה עני ולא שילם את הכסף והגביר איים לפנות אותו מהמקום.

הגביר היה חסיד של הצדיק מרוז'ין והעני נסע אל הצדיק וסיפר לו את העניין. הרבי הזדעזע מהסיפור ודרש מהגביר לוותר על החוב. הגביר אכן עשה זאת, אך דרש הבטחה כי מכאן ואילך הוא יקבל את התשלום. שוב חלף הזמן ושוב העני לא שילם, ושוב נסע העני אל הצדיק לבקש את רחמי הגביר ושוב הגביר מחל על החוב אך דרש הבטחה כי מעתה יקבל את הכסף. אך כאשר העני לא שילם גם בפעם השלישית, פקעה סבלנותו של הגביר והוא גירש אותו מהבית ומהעסק.

חלפו שנים והעשיר מת. הוא הגיע לבית דין של מעלה ושם טען הקטגור כי האיש גירש אל הרחוב משפחה ענייה ויש למצות עימו את הדין. הגביר הגן על עצמו כי פעמיים הוא מחל על החוב ומה עוד היה יכול לעשות? אך דבריו לא נשמעו לפני הדיינים. לבסוף הוא קם והעלה טענה מדהימה: "המלאכים בבית דין של מעלה, אינם מבינים מה זה כסף. אני תובע כי נשמות שהיו בעולם הזה הן יפסקו את הדין שלי!". קראו את הנשמות של ה"ב"ח והבית יוסף, אך גם הם פסקו נגדו.

אך הגביר עדיין לא ויתר. הוא טען כי "הב"ח והבית יוסף עזבו מזמן את העולם החומרי וכבר שכחו מה זה כסף. לכן אני תובע כי נשמות שנמצאות כעת בעולם הזה, יפסקו את דיני". כעת פנה הצמח צדק אל החסידים ואמר: "אני חושב שהגביר, רבי יעקב, צודק ומה העמדה שלכם?" החסידים הבינו והכריזו שלוש פעמים: "הוא צודק, הוא צודק, הוא צודק"...

הגמרא מוסיפה עוד אבן דרך בהתייחסות אל החלומות: "כל החלומות הולכים אחרי הפה". כלומר: חלומות מקבלים כוח ומשמעות כאשר **פותרים אותם בדיבור** אחרי הקימה מהשינה.

הרעיון הוא כי (אף במיעוט המקרים שהחלום הוא אמת, אך) חלום כשלעצמו הוא מסר רוחני מנותק מהמציאות הגשמית. אולם כאשר החולם מספר אותו לידיד והלה פותר אותו בדיבור, כאן מקבל החלום ממשות והופך להיות מציאות מחייבת בעיני העולם.

⁴ **הערה חשובה:** ישנו חריג אחד לכל זה: נפסק בשו"ע ש"אם נידוהו בחלום צריך עשרה להתיר לו". ההסבר הוא, שהחלום מבשר על חטא בענייני איסור ובאיסור **אזלין לחומרא וחוששים למיעוט החלומות שהם אמת**. או הביאור, שמסתמא **לא חשב על זה ביום ולכן הוא מהשמים** (ראו אתר "עולמות"/"דברי חלומות"). גם באגרות הרבי, אנשים שכתבו שבאו אליהם קרובים מעולם האמת ומטרידים אותם, הרבי עורר לבדוק שכל ענייני הקבורה והקדיש נעשו כדבעי. גם כתב הרבי לפעמים, כסגולה להיפטר מהחלומות המבלבלים, לבדוק התפילין והמזוזות ולהפריש לצדקה, ראו הנלקט ב"אוצר סגולות הרבי".

הגמרא והפוסקים מוציאים מכך מסקנה הלכתית חשובה: אם אדם מודאג מחלום ורוצה לספר אותו למישהו, יספר אותו באזני אדם **ידיד ואוהב** והלה יפתור אותו כסימן לדבר טוב שעומד לקרות.

4. ברכות נה,ב: כל החלומות הולכים אחרי הפה. חלום שלא נפתר כאגרת שלא נקראה.

שולחן ערוך סימן רכ,א: ייטיב את החלום באזני שלושה שאוהבים לו.

בהתאם לכך, מובא בסידורים נוסח "הטבת חלום". הרעיון הוא, שאם אדם מוצא את עצמו מודאג בכל זאת מחלום כלשהו, יפתור אותו באזני שלושה והם יאמרו לו: "חלמא טבא חזית" ובכך יעניקו משמעות חיובית לחלום.

כעת נוכל להבין את ההנהגה של יוסף ויעקב: כאשר יוסף חלם שהוא עומד להפוך להיות **שליט על אחיו**, הוא נבהל מכך. איזה אדם נרמלי רוצה דבר כזה? יתירה מכך: כאשר חלם את החלום השני ובו גם השמש והירח משתחווים לו, דהיינו אבא ואימא שלו, הוא נחרד פי כמה. ולכן הוא סיפר את החלום באזני אביו, ואחיו – שלא אהבו אותו – כדי **שיפתרו את החלום לפי דעתם**.

היה ביכולתם לבטל את החלום או להעניק לו משמעות מועטה (למשל כי חלום האלומות, מסמל הצלחה כלכלית אצל יוסף). אך הם בחרו לפרש אותו כסימן לכך שהוא ימלוך וימשול עליהם.

כעת אפשר להבין את ההנהגה של יעקב: בהתחלה, הוא ביטל את החלום באזני הילדים, כדי לשלול את הכעס והמחלוקת במשפחה. אך בסתר ליבו, הוא הרגיש שהחלום כן אמת. ולכן הלך לחדר וכתב "באיזו יום ובאיזו שעה", כדי להעניק לו **משמעות ותוקף ממשיים בעולם הזה**.

יתירה מכך (ראו לקו"ש לה/159): למען האמת, יעקב אבינו **רצה בהתגשמות החלום כפשוטו**. לא בגלל שהוא אהב את יוסף יותר משאר הילדים, אלא משום שידע כי הם עתידים לרדת למצרים לגלות וכאן נפתחה בפניהם האפשרות לרדת לשם כבני מלכים, כאחי יוסף השליט. ולכן יעקב רצה במימוש החלום ומיהר לכתוב את שעת ההתרחשות, כדי להעניק לו משמעות ותוקף מציאותי מחייבים.

ליקוטי שיחות כה/205: יוסף ידע שאחיו שונאים אותו ולכן לאחר שהוא חלם כי 'קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי' וביודעו ש'כל החלומות הולכים אחרי הפה', לכן השמיע להם את החלום כדי שהם יפתרו אותו כפי שהם **מרגישים.**

וכך נהג גם יעקב אבינו: לאחר שביטל את החלום באזני הילדים, כדי למנוע קינאה ביניהם, נטל קולמוס וכתב את מועד החלום, כדי להעניק לו בכך תוקף מציאותי ולגרום את קיומו ומימושו⁵.

וכיון שנמצאים בשבוע שחל בו יט כסלו, מתאים לסיים בסיפור הבא: האדמו"ר האמצעי סיפר לרבנו הזקן בדאגה על חלום מטריד: הוא חלם כי המגיד ממעזריטש ורבנו הזקן עומדים על שפת הים. המגיד לקח קרש עץ ועבר עליו את הים, אך הקרש התנועע ולא היה יציב. אחר כך עבר רבנו הזקן על הקרש והוא היה יציב לגמרי. החלום הזה סימל כביכול מעלה מסוימת אצל רבנו על המגיד והאדמו"ר האמצעי נבהל מכך.

אמר לו רבנו כי החלום משקף נקודה אמיתית. בעניין אחד יש לו מעלה על הרב המגיד, משום שהמגיד עשה צדיקים ואילו הוא עשה בעלי תשובה, והתקרבות הבעל תשובה מהרחוק אל הקרוב גורמת נחת רוח גדול למעלה.

וכיון שהובטחנו שאין ישראל נגאלים אלא בתשובה, ודבר זה כבר נפעל בשיעורים הכי גדולים, אין חסר כלום רק ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

⁵ לפי זה מבאר בלקו"ש שם, מה שיעקב כתב רק את מועד התרחשות החלום ולא את תוכן החלום עצמו. כי את תוכן החלום הוא כבר פתר בפיו, כשאמר: "הבוא נבוא אני ואחיך להשתחוו לך ארצה?". ורק כדי לתת לו תוקף חיובי ולא סימן שאלה, הוסיף וכתב את מועד ההתרחשות.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה**